

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.11.2008, sp. zn. 20 Cdo 1061/2008

Číslo:

Právní věta:

Soud:

Datum rozhodnutí: 01.01.1970

Spisová značka:

Číslo rozhodnutí:

Číslo sešitu:

Typ rozhodnutí:

Hesla: Exekuce; Likvidace obchodní společnosti

Předpisy: 513/1991 Sb. § 75b odst. 2 120/2001 Sb. § 40 odst. 1 písm. d)

Druh:

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 97

Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti, jehož účastníkem na straně povinné byla obchodní společnost jednající soudem jmenovaným likvidátorem a který byl sepsán po právní moci rozhodnutí, jímž soud zrušil zápis o výmazu povinné a rozhodl o obnovení její likvidace, je účinný ode dne, kdy rejstříkový soud zapsal do obchodního rejstříku, že došlo k obnovení povinné; tím se stává exekucním titulem (§ 40 odst. 1 písm. d/ zákona č. 120/2001 Sb.).

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2008, sp. zn. [20 Cdo 1061/2008](#))

Městský soud v Praze usnesením ze dne 22. 10. 2007 potvrdil usnesení ze dne 1. 12. 2006. kterým Obvodní soud pro Prahu 2 nařídil podle notářského zápisu sepsaného notářkou JUDr. J. H. dne 3. 3. 2003 k vymožení pohledávky 10 000 000 Kč s 10% úroky od 21. 3. 2000 do zaplacení na majetek povinného exekuci, jejímž provedením pověřil Mgr. O. K., soudního exekutora. Předpoklady pro nařízení exekuce ve smyslu ustanovení § 44 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 120/2001 Sb.“), měl odvolací soud za splněny, zejména uzavřel, že V. K., který jménem povinného uzavřel dohodu a svolil k vykonatelnosti notářského zápisu, byl v době sepisu zápisu likvidátorem obchodní společnosti (dále též „společnost“). Jím byl jmenován výrokem rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 11. 6. 2002, který nabyl 30. 7. 2002 právní moci. Skutečnost, že v obchodním rejstříku byl zapsán jako likvidátor až 24. 3. 2003, není rozhodující; takový zápis, a to i ve vztahu ke zrušení zápisu o výmazu společnosti, má jen deklaratorní povahu, účinky jmenování nastaly již právní mocí zmíněného rozhodnutí.

V dovolání povinný namítá, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním

posouzení věci (§ 241a odst. 2 písm. b/ zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů). Rozhodne-li soud podle ustanovení § 75b odst. 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, o zrušení zápisu o výmazu společnosti z obchodního rejstříku, o obnovení likvidace společnosti a současně jmenuje likvidátora, společnost znovu vzniká (a získává právní subjektivitu) zápisem této skutečnosti do obchodního rejstříku, a to podle stavu, který zde byl ke dni zápisu jejího výmazu z obchodního rejstříku. Ode dne zápisu obnovení společnosti do obchodního rejstříku – nikoliv tedy od právní moci rozhodnutí o zrušení zápisu o jejím výmazu – může společnost opět vlastním jménem nabývat práva a zavazovat se. Zápis o tom, že došlo k obnovení společnosti, že společnost je v likvidaci a kdo je likvidátorem, má podle dovolatele konstitutivní povahu, o čemž svědčí i znění § 75b odst. 3 obch. zák. (zahajovací rozvahu sestaví likvidátor až ke dni zápisu do obchodního rejstříku). V době sepsu notářského zápisu tedy právní subjektivitu povinný (ještě) neměl a V. K., jehož funkce likvidátora vznikla až zápisem do obchodního rejstříku, nemohl povinného zavazovat. Pokud by soudem jmenovaný likvidátor jednal jménem povinné společnosti „před jejím opětovným vznikem“, nabízí se podle dovolatele užití ustanovení § 64 odst. 1 obch. zák. (per analogiam). Uznání závazku, jež je rovněž obsaženo v notářském zápisu, není platným právním úkonem i proto, že nejde o úkon směřující k likvidaci společnosti. Dovolatel navrhl, aby dovolací soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Oprávněná, ve shodě s právním posouzením věci odvolacím soudem, má za to, že likvidátor je oprávněn jednat jménem společnosti již od právní moci rozhodnutí, kterým soud zrušil zápis o jejím výmazu, obnovil její likvidaci a jmenoval likvidátora. Zaměňovat „prvozápis“ společnosti do obchodního rejstříku se situací předvídanou ustanovením § 75b odst. 2 obch. zák. je podle oprávněné nepřijatelné. O tom svědčí i to, že v samotném soudním řízení o zrušení zápisu o jejím výmazu je zaniklá společnost pasivně legitimována; procesní práva – argumentuje oprávněná – nemůže zákon přiznat někomu, kdo právní subjektivitu nemá.

Nejvyšší soud dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Dovolání je přípustné, protože směřuje proti rozhodnutí odvolacího soudu, které má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 236 odst. 1, § 237 odst. 1 písm. c/, odst. 3, § 238a odst. 1 písm. c/, odst. 2 o. s. ř., § 130 zákona č. 120/2001 Sb.). Ten je dán tím, že otázku (materiální) vykonatelnosti notářského zápisu sepsaného před tím, než rejstříkový soud zapsal do obchodního rejstříku, že došlo k obnovení obchodní společnosti, jejímž jménem dohodu podle § 71a zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 358/1992 Sb.“), uzavřel soudem jmenovaný likvidátor, Nejvyšší soud dosud neřešil.

Právní posouzení je ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy (nejen hmotného, ale – o takový případ jde v souzené věci – i práva procesního), jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případněji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Oprávněný může podat návrh na nařízení exekuce, nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá exekuční titul (§ 37 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb.); exekučním titulem je i notářský zápis se svolením k vykonatelnosti (§ 40 odst. 1 písm. d/ zákona č. 120/2001 Sb.).

Podle ustanovení § 71a zákona č. 358/1992 Sb. notář sepíše na žádost notářský zápis o dohodě, kterou se účastník zaváže splnit pohledávku nebo jiný nárok druhého účastníka vyplývající ze závazkového právního vztahu, v níž svolí, aby podle tohoto zápisu byl nařízen a proveden výkon rozhodnutí (exekuce), jestliže svou povinnost řádně a včas nesplní. Notářský zápis je způsobilým exekučním titulem, obsahuje-li formální náležitosti (§ 71c zákona č. 358/1992 Sb.) a materiální (věcné) náležitosti, které vymezuje ustanovení § 71b odst. 1 zákona č. 358/1992 Sb. (odstavec 2 citovaného ustanovení zmiňuje náležitosti nikoliv esenciální). Materiální náležitosti uvede notář v zápisu na základě shodného prohlášení účastníků, tj. osoby oprávněné a osoby povinné (srov. § 71b

odst. 3 zákona č. 358/1992 Sb.).

Exekučním titulem je v projednávané věci notářský zápis sepsaný 3. 3. 2003 notářkou JUDr. J. H. Jeho obsahem je uznání závazku povinného (§ 323 odst. 1 obch. zák.) a dohoda, kterou se povinný zavázal zaplatit oprávněné dluh ve výši 10 000 000 Kč s 10% úroky z prodlení od 21. 3. 2000 do zaplacení, včetně prohlášení, jímž povinný svolil k vykonatelnosti notářského zápisu. Za povinného jednal V. K., likvidátor.

Nejvyšší soud v mnoha rozhodnutích (např. usnesení ze dne 14. 4. 1999, sp. zn. [21 Cdo 2020/98](#), uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 1/2000 pod č. 1, usnesení ze dne 25. 11. 2004, sp. zn. 20 Cdo 2685/2003) vysvětlil, že exekučním titulem není hmotněprávní úkon (jednostranný, dvoustranný nebo vícestranný) uvedený v notářském zápisu, nýbrž samotný notářský zápis o dohodě, splňuje-) i věcné požadavky zákonem stanovené. Je-li obsahem notářského zápisu nejen dohoda ve smyslu § 71a zákona č. 358/1992 Sb., ale i hmotněprávní úkon (zde jednostranný právní úkon, kterým povinný uznal závazek), jde o exekuční titul tehdy, pokud – bez zřetele na část vztahující se k hmotně právnímu úkonu – obsahuje náležitosti stanovené v § 71b odst. 1 zákona č. 358/1992 Sb. Z toho vyplývá, že námitky, jimiž dovoláte! zpochybnil platnost jednostranného právního úkonu uznání závazku, jsou v exekučních poměrech bezcenné.

Odvolací soud vycházel z toho, že Městský soud v Praze rozhodnutím ze dne 11. 6. 2002, které nabylo právní moci 30. 7. 2002, zrušil zápis o výmazu povinného z obchodního rejstříku vedeného Městským soudem v Praze, oddílu C, vložky 39054 (provedený 5. 2. 2001). rozhodl o obnovení likvidace a likvidátorem jmenoval V. K. Usnesením ze dne 10. 11. 2003 Vrchní soud v Praze odmítl odvolání společníků a statutárního orgánu povinného podle ustanovení § 218 písm. b) o. s. ř. Do obchodního rejstříku byly obnovení společnosti, její likvidace a osoba likvidátora zapsány dne 24. 3. 2003. Nálezem ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. I. ÚS 83/04, Ústavní soud z procesních důvodů (vrchní soud nejednal s odvolateli jako s účastníky řízení) zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů (vyjma výroku o zrušení zápisu o výmazu společnosti v obchodním rejstříku).

Sepis notářského zápisu o dohodě podle ustanovení § 71a zákona č. 358/1992 Sb. (dále též jen „dohoda“) se uskutečňuje podle shodného prohlášení účastníků. Jednání účastníků a jejich zastupování při sepisu notářského zápisu podléhá hmotněprávní úpravě. Za právnickou osobu, která je účastnicí notářského zápisu, jedná statutární orgán (§ 20 odst. 1 obč. zák., § 13 odst. 1, věta druhá, obch. zák.), zákonný zástupce (§ 20 odst. 2 obč. zák., § 13 odst. 3, § 15 obch. zák.), prokurista (§ 14 obch. zák.) nebo zmocněnec na základě plné moci (§ 31 a násl. obč. zák.). Ten, kdo za právnickou osobu uzavírá dohodu (a svoluje k přímé vykonatelnosti), musí být v notářském zápisu (formálně) identifikován podle ustanovení § 63 písm. c) zákona č. 358/1992 Sb.

Likvidátor je orgánem obchodní společnosti, na něhož přechází působnost statutárního orgánu jednat jménem společnosti, tj. činit právní úkony směřující k její likvidaci (srov. § 70 odst. 3, větu první, § 71 odst. 5, § 72 obch. zák.).

Obecně platí, že notářský zápis o dohodě, kterou uzavřel jménem právnické osoby její statutární orgán nebo likvidátor v rozporu s určeným způsobem jednání, a notářský zápis o dohodě, při jehož sepisu za právnickou osobu v souladu s určeným způsobem jednal statutární orgán nebo likvidátor tak, že překročil působnost, kterou mu svěřuje nebo dovoluje svěřit zákon, nejsou vykonatelnými exekučními tituly. Takové notářské zápisy totiž nebyly sepsány s účastníkem, jak prikazuje § 71a zákona č. 358/1992 Sb., takže o projev vůle právnické osoby, která je v notářském zápisu ve smyslu ustanovení § 71b odst. 1 písm. a) nebo b) zákona č. 358/1992 Sb. řádně jako osoba povinná nebo osoba oprávněná označena, se nejedná. Okolnosti shora uvedené lze zohlednit – k námitce povinného vznesené zpravidla až v odvolání proti usnesení o nařízení exekuce – již ve stadiu, které nařízení exekuce předchází. Jde-li o námitku důvodnou, soud návrh na nařízení exekuce zamítne; byla-li již exekuce nařízena, soud ji zastaví (§ 52 odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., § 268 odst. 1 písm. a/, § 269 odst. 1 o. s. ř.).

Otázka vykonatelnosti notářského zápisu v projednávané věci přímo souvisí s tím, zda vůbec, popřípadě za jakých podmínek byl V. K. osobou oprávněnou jednat jménem povinného (společnosti s ručením omezeným). To, že dohodu podle § 71a zákona č. 358/1992 Sb. uzavřel v souladu se

zákonem určeným způsobem jednání (byl jmenován jako jediný likvidátor, viz § 70 odst. 3, věta druhá, obch. zák.) a že působnost, kterou mu při likvidaci společnosti svěřil § 72 odst. 1 obch. zák., nepřekročil, není sporné. Dovolatel totiž argumentem, že k likvidaci společnosti nesměřoval jednostranný právní úkon uznání závazku, nezpochybnil oprávnění plnit „nesporné“ závazky společnosti, tedy i uzavřít formou notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti dohodu týkající se plnění dluhu odpovídajícího vymáhané pohledávce s příslušenstvím.

Z ustanovení § 19 odst. 2, § 20a odst. 2 obch. zák., § 62 odst. 1 a § 68 odst. 1 obch. zák. vyplývá, že právnická osoba (obchodní společnost, viz § 56 odst. 1 obch. zák.) vzniká dnem zápisu do obchodního rejstříku a zaniká ke dni výmazu z obchodního rejstříku. Zánik obchodní společnosti je spjat se ztrátou její právní subjektivity. Okolnost, že po zániku společnosti bylo zahájeno řízení o zrušení zápisu o jejím výmazu z obchodního rejstříku, obnovení likvidace (vstupu do likvidace) a jmenování likvidátora (§ 75b odst. 2 obch. zák.), na tom nic nemění.

Obchodní zákoník v ustanovení § 75b odst. 2 určuje, že soud na návrh státního orgánu, společníka, věřitele nebo dlužníka rozhodne o zrušení zápisu o výmazu společnosti a o obnovení její likvidace nebo o jejím vstupu do likvidace a jmenuje likvidátora, jestliže se po výmazu společnosti z obchodního rejstříku zjistí dosud neznámý majetek. Po právní moci rozhodnutí запиše rejstříkový soud do obchodního rejstříku, že došlo k obnovení společnosti, že společnost je v likvidaci, a osobu likvidátora. Z dikce uvedeného ustanovení vyplývá, že soud nerozhoduje o (opětovném) povolení zápisu společnosti do obchodního rejstříku, ale o zrušení zápisu o jejím výmazu. Právní mocí rozhodnutí o zrušení zápisu o výmazu společnosti z obchodního rejstříku tedy společnost nevzniká, ale obnovuje se. Takový závěr ostatně lze dovodit i logickým a teleologickým výkladem. Účelem posuzovaného ustanovení nepochybně je naložit s dosud neznámým majetkem vymazané obchodní společnosti. Při závěru, že zrušením zápisu o výmazu společnosti z obchodního rejstříku vzniká (nová) společnost, by totiž k naplnění uvedeného účelu musel zákon stanovit, že se tato společnost stává majitelkou „objeveného“ majetku tak, jak to říká při přeměnách obchodních společností, neboť ze žádného ustanovení obchodního zákoníku ani z jiných právních předpisů neplyne, že společnost znovu zapsaná do obchodního rejstříku podle ustanovení § 75b odst. 2 obch. zák. je právní nástupkyní vymazané společnosti.

Shora uvedený závěr Nejvyšší soud naznačil již v usnesení ze dne 25. 2. 2004, sp. zn. [29 Odo 1154/2003](#), uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 5/2005 pod č. 43, ve kterém dovodil, že provedení zápisu o obnovení společnosti má ten účinek, že právní existence (právní subjektivita) vymazané společnosti se obnoví podle stavu, který zde byl ke dni zápisu jejího výmazu, přičemž ode dne takového zápisu může společnost opět vlastním jménem nabývat práv a zavazovat se (byť jen v mezích daných soudem nařízenou likvidací). Dále pak Nejvyšší soud vysvětlil, že z ustanovení § 68a odst. 1 obch. zák. plyne, že po vzniku společnosti (tj. po jejím zápisu do obchodního rejstříku) nelze zrušit rozhodnutí, jímž soud tento zápis povolil (podle kterého byl zápis proveden) a že tytéž důsledky se prosadí i v poměrech založených rozhodnutím soudu o zrušení zápisu o výmazu společnosti, neboť jde o rozhodnutí srovnatelné s rozhodnutím, na jehož základě soud zapsal společnost do obchodního rejstříku. Také jeho odklizením by se totiž vytvořil stav, podle kterého závěr, že společnost právně neexistuje (že zanikla výmazem z obchodního rejstříku), je nadále platný, aniž by bylo možné smysluplně odpovědět na otázku, komu přiřítat práva a povinnosti, jež společnost nabyla v době od provedení zápisu o jejím obnovení do obchodního rejstříku do dne zrušení pravomocného soudního rozhodnutí, podle kterého byl tento zápis proveden (oproti stavu před zápisem společnosti do obchodního rejstříku je tento stav o to horší, že zde neplatí režim § 64 obch. zák. upravující důsledky jednání jménem založené společnosti před jejím zápisem do obchodního rejstříku). Jinak řečeno, zákazem zrušit po vzniku společnosti rozhodnutí, jímž se povoluje zápis společnosti do obchodního rejstříku, formulovaným v § 68a odst. 1 obch. zák., je nutno ve světle podaného výkladu rozumět i zákaz zrušit po zápisu obnovy společnosti do obchodního rejstříku rozhodnutí, jímž se zrušuje zápis o výmazu společnosti z obchodního rejstříku. Nejvyšší soud tedy nedovodil, že na situaci vzniklou zrušením zápisu o výmazu společnosti z obchodního rejstříku přímo dopadá ustanovení § 68a odst. 1 obch. zák., uzavřel však, že jím nastává situace co do důsledků

srovnatelná s důsledky, k jejichž zamezení bylo konstruováno ustanovení § 68a obch. zák., a proto je nutno toto ustanovení aplikovat na vzniklou situaci.

Pravomocné rozhodnutí vydané podle § 75b odst. 2 obch. zák., jímž soud zrušil zápis o výmazu obchodní společnosti z obchodního rejstříku, rozhodl o obnovení její likvidace nebo o jejím vstupu do likvidace a jmenoval likvidátora, se vykonává ve vztahu k obchodnímu rejstříku tím, že rejstříkový soud bez zbytečného odkladu poté, co takové rozhodnutí obdrží, zapíše do obchodního rejstříku, že došlo k obnovení společnosti, že společnost je v likvidaci, a osobu likvidátora (srov. § 75b odst. 2 in fine obch. zák.). Tento zápis provede, aniž by zahajoval řízení o zápisu a aniž by vydával rozhodnutí o povolení zápisu; je tomu tak proto, že podkladem pro jeho provedení je pravomocné soudní rozhodnutí.

Vlastní provedení zápisu o obnovení společnosti má pak ten účinek, že právní existence (právní subjektivita) vymazané společnosti se obnoví podle stavu, který zde byl ke dni zápisu jejího výmazu, přičemž ode dne takového zápisu může společnost opět vlastním jménem nabývat práv a zavazovat se (byť jen v mezích daných soudem nařízenou likvidací).

Lze uzavřít, že učiní-li soudem jmenovaný likvidátor jménem společnosti právní úkon v rámci působnosti, kterou mu svěřuje zákon (§ 13 odst. 4 obch. zák.), před provedením zápisu o obnovení společnosti do obchodního rejstříku, nabývá takový úkon právních účinků až ode dne zápisu jejího obnovení do obchodního rejstříku a až od tohoto dne vznikají společnosti z takového úkonu práva a povinnosti. Pokud by rejstříkový soud následně obnovení společnosti nezapsal, nemohl by právní úkon likvidátora nabýt právních účinků.

V dané věci je notářský zápis ze dne 3. 3. 2003 exekučním titulem ode dne zápisu obnovení povinného do obchodního rejstříku.

Právní posouzení věci je tudíž ve svém výsledku správné (v době zahájení exekučního řízení byl notářský zápis vykonatelným exekučním titulem), a proto Nejvyšší soud dovolání zamítl (§ 243b odst. 2, část věty před středníkem, o. s. ř).